30.1.2023
Redsven Mona

Eduskunnan talousvaliokunta (TaV)

U 82/2022 vp
Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveiksi tuotevastuusta ja tekoälyyn liittyvästä vastuusta

FA kannattaa direktiiviehdotusten tavoitteita, mutta kiinnittää huomiota vahingon ja vastuiden määritelmien tarkkarajaisuuteen

Finanssiala ry (FA) suhtautuu positiivisesti direktiivin tavoitteisiin edistää innovointia ja varmistaa oikeudenmukaiset ja ennakoitavat säännöt sekä yrityksille että kuluttajille. FA haluaa kuitenkin tuoda esiin, että vakuutusyhtiöiden näkökulmasta nykyinen tuotevastuudirektiivi toimii edelleen hyvin. Direktiivi on teknologianeutraali ja soveltuu myös tekoälytuotteisiin. Vastuunjako ja tuotevastuuvakuutusmarkkinat toimivat ja FA:n käsityksen mukaan vakuutusturvaa on halukkaille saatavilla. Näin ollen tuotevastuudirektiiviin tai tekoälyn vastuukysymyksiin ei liity sellaisia ongelmia, jotka vaatisivat direktiivin merkittävää tai kiireellistä uudistamista.

Tuotevastuudirektiiviehdotuksessa laajennetaan nykyisen tuotevastuusääntelyn soveltamisalaa kattamaan irtaimen esineen lisäksi myös digitaaliset valmistustiedostot ja tietokoneohjelmistot sekä aineettomat tuotteet. Lisäksi direktiiviehdotuksen mukaan vahingon määritelmää laajennettaisiin kattamaan henkilö- ja esinevahinkojen lisäksi myös tietojen katoamisen tai tuhoutumisen. Ehdotuksen mukaan henkilövahinko kattaisi jatkossa psyykkisen terveyden vahingoittumisen. FA katsoo, että näiden muutosten tarpeellisuutta ja vaikutuksia olisi hyvä tarkastella vielä kriittisesti.

U-kirjelmän yritysvaikutuksia koskevassa kappaleessa mainitaan, että on mahdollista, etteivät vakuutusyhtiöt suostu vakuuttamaan kaikkia uusia riskejä, jolloin toimijat jäisivät ilman riittävää vakuutusturvaa. FA pitää tätä näkemystä siltä osin perusteltuna, että vastuun kiristäminen ei automaattisesti tarkoita vastuuvakuutusten laajenemista käsittämään uuden lain mukaisen vastuun. Vakuutusyhtiöllä on aina mahdollisuus rajata omaa vastuutaan ja jättää kiristyvä vastuu osin tai kokonaan vakuuttamatta. Uudet, vielä vaikeasti tilastollisesti käsiteltävät riskit eivät täysin täytä vakuutuskelpoisen riskin edellytyksiä. Sääntelyä uudistettaessa tulisikin ottaa huomioon, että vahingon ja vastuiden määritelmät olisivat mahdollisimman tarkkarajaisia, jotta riskit olisivat vakuutettavissa.

FA pitää tärkeänä, että EU:n tekoälyasetus sekä tuotevastuuseen ja tekoälyyn liittyvän vastuun sääntely ovat keskenään linjassa ja muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden. Koska tekoälyvastuuseen liittyvä direktiivi ja sen määritelmät pohjautuvat monilta osin tekoälyasetukseen, nyt käsiteltävänä olevan direktiivin arviointia vaikeuttaa sen pohjana olevan direktiivin keskeneräisyys. FA pitääkin positiivisena, että U-kirjelmässä on linjattu tekoälyvastuudirektiivin osalta olevan tarpeen selventää, mitkä ehdotuksen säännökset koskevat yksinomaan suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä ja mitkä säännökset koskevat myös tavallisia eli ei-suuririskisiä tekoälyjärjestelmiä.

Komission ehdotus tekoälyyn liittyvästä vastuusta sisältää viittauksen ehdotuksen toisessa vaiheessa suoritettavaan arviointiin, jossa tarkasteltaisiin mahdollisesti myös sitä, olisiko ehdotukseen lisättävä vakuutuksen pakollisuus vaikuttavuuden varmistamiseksi. FA ei kannata pakollisen vastuuvakuutuksen lisäämistä esitykseen ja haluaa

tuoda esiin, että tällä voisi olla myös direktiivin tavoitteista poikkeavia vaikutuksia. Pakollinen vastuuvakuutus ei ylipäätään ole tarkoituksenmukainen tuotevastuun osalta ja erityisen huonosti se toimii tekoälytuotteiden kanssa, koska tuotteet ovat uusia ja markkinat vasta kehittymässä. Lisäksi tekoälytuotteiden tuotantokulut voisivat nousta niin, ettei pienillä toimijoilla olisi mahdollisuutta jatkaa toimintaa tai tuotekehittelyä.

FA kannattaa valtioneuvoston esittämää molempia ehdotuksia koskevaa yhtenäistä täytäntöönpanoaikaa sekä riittävää siirtymäaikaa.

FINANSSIALA RY

Hannu Ijäs